

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.411.002.10.2023

Pan
Adam Krzysztoń
Starosta Łąccucki
ul. Mickiewicza 2
37-100 Łącut

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

R/23/001/LRZ – Działania podejmowane na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Starostwo Powiatowe w Łańcucie ¹ , ul. Mickiewicza 2, 37-100 Łańcut.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Starostą Łańcuckim, od dnia 19 listopada 2018 r. jest Pan Adam Krzysztoń ² .
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania podejmowane przez samorząd powiatowy na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2023 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	Małgorzata Milanowska – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/47/2023 z dnia 6 lutego 2023 r. Robert Szwagiel – doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LRZ/50/2023 z dnia 7 lutego 2023 r.

(akta kontroli str. 2-4)

---

¹ Zwany dalej: Starostwem.

² Zwany dalej: Starostą.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, zwanej dalej: ustawą o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Spożywanie przez dzieci i młodzież z terenu powiatu łańcuckiego napojów energetyzujących⁵ nie zostało rozpoznane przez Starostwo Powiatowe w Łąncucie jako problem wymagający podejmowania działań w celu ograniczenia ich dostępności i konsumpcji. Tym samym, ustawowo określone zadania samorządu w zakresie promocji i ochrony zdrowia realizowane w Starostwie nie odnosiły się do tej problematyki. Nie podjęto w zasadzie żadnych działań bezpośrednio ukierunkowanych na eliminowanie zagrożeń dla młodych ludzi związanych ze spożywaniem energetyków. Zjawiska tego nie ujęto w szczególności w programach polityki zdrowotnej oraz nie inicjowano, nie wspomagano i nie monitorowano działań lokalnej wspólnoty samorządowej w zakresie promocji i edukacji zdrowotnej uwzględniającej szkodliwość napojów energetycznych.

Wyniki ankiet przeprowadzonych przez Najwyższą Izbę Kontroli m.in. wśród uczniów jednej z łańcuckich szkół i ich rodziców wskazały jednak, że zjawisko spożywania energetyków było powszechne i dotyczyło większości młodych ludzi.

Zdaniem NIK objęcie diagnozowaniem obszaru spożywania napojów energetycznych przez dzieci i młodzież, pozwoli Starostwu na pełniejsze rozpoznanie ich potrzeb zdrowotnych, a przez to realizację obowiązków promocji i ochrony zdrowia oraz istotnie wpłynie na zwiększenie świadomości lokalnej społeczności o szkodliwości energetyków.

---

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

⁵ Napój energetyzujący (ang. energy drink) to potocznie napój energetyczny i energetyk, inny niż napój izotoniczny – pobudzający, przeważnie gazowany napój bezalkoholowy, z reguły zawierający kofeinę, taurynę i guaranę. https://pl.wikipedia.org/wiki/Nap%C3%B3j_energetyzuj%C4%85cy. Zwany dalej: napojem energetyzującym, napojem energetycznym lub energetykiem.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania podejmowane przez samorząd powiatowy na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego.

Opis stanu faktycznego

Na pytanie, czy problematyka powszechnego i stale rosnącego spożycia napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież była przedmiotem zainteresowań w Starostwie, Pan Adam Krzysztoń, Starosta Łańcucki wyjaśnił, że *nie prowadzono badań, które pozwoliłyby miarodajnie stwierdzić czy występuje wzrost, czy spadek spożycia napojów energetyzujących. Samorząd powiatowy nie ma uprawnień do udzielania koncesji i zezwoleń na sprzedaż tych napojów, ani prowadzenia ich reglamentacji. Brak w przepisach prawa precyzyjnej definicji napoju energetyzującego nie pozwala jednoznacznie wprowadzić ich oddzielnej ewidencji i ograniczenia w sprzedaży. Na terenie powiatu łańcuckiego działają powiatowe jednostki organizacyjne takie jak szkoły i placówki oświatowe, Centrum Medyczne w Łańcucie, a także jednostka administracji rządowej Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łańcucie, które z racji na obowiązujące przepisy prawa są bezpośrednio zainteresowane tą tematyką. Należy zaznaczyć, że temat ten pojawia się, przy okazji składanych Radzie Powiatu Łańcuckiego sprawozdań i raportów przez ww. jednostki.*

Starostwo posiada ogólnie dostępną wiedzę na temat szkodliwości spożywania napojów energetyzujących. Głównym źródłem informacji są portale internetowe i media.

(akta kontroli str. 4-9)

W ankietach przeprowadzonych przez NIK, na potrzeby niniejszej kontroli, wśród uczniów Zespołu Szkół nr 3 im. Mikołaja Kopernika w Łańcucie 80% z nich poinformowało, że w ich Szkole/środowisku pije się dużo napojów energetyzujących, zaś 47%, że pije je, w tym 16% – nawet codziennie.

(akta kontroli str. 10-11)

Na pytanie, czy mając wiedzę na temat szkodliwości energetyków dla dzieci i młodzieży wystąpiono do innych organów z wnioskami o podjęcie działań ograniczających ich dostępność i spożywanie, albo czy z własnej inicjatywy podjęto działania w tym zakresie, Starosta wyjaśnił, że *Powiat Łańcucki jest organem prowadzącym szkoły i placówki oświatowe, które nadzoruje. W ramach narad z kierownictwem tych powiatowych jednostek organizacyjnych były wydawane ustne zalecenia, by w ramach zawieranych umów na prowadzenie sklepików szkolnych umieszczać zapisy zakazujące sprzedaży artykułów spożywczych niezgodnych z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz.U. z 2016 r. poz. 1154). Do grupy tych artykułów zakazanych do sprzedaży w sklepikach szkolnych zaliczają się też napoje energetyzujące.*

(akta kontroli str. 4-9)

1.1 Do zadań powiatu, według przepisu art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym⁶, jest wykonywanie określonych ustawami zadań

⁶ T.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1526.

publicznych o charakterze ponadgminnym w zakresie promocji i ochrony zdrowia. Na podstawie art. 8 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych⁷, do zadań własnych powiatu w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy opracowywanie i realizacja oraz ocena efektów programów polityki zdrowotnej wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców powiatu (po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami).

Starosta wyjaśnił, że *Starostwo nie posiada materiałów dokumentujących potrzeby zdrowotne oraz stan zdrowia dzieci i młodzieży związane ze spożywaniem przez nich energetyków na terenie powiatu łąckiego. Starostwo nie opracowywało i nie realizowało programów polityki zdrowotnej wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców powiatu dotyczących problemu spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież.*

(akta kontroli str. 4-9)

1.2 Na podstawie art. 8 pkt 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do zadań własnych powiatu w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy inicjowanie, wspomaganie i monitorowanie działań lokalnej wspólnoty samorządowej w zakresie promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej prowadzonych na terenie powiatu.

Na pytanie, czy realizowano zadania wynikające z cyt. powyżej przepisu, Starosta wyjaśnił, że *Starostwo wspomaga działania innych powiatowych jednostek organizacyjnych, które w ramach swojej statutowej działalności zajmują się ochroną zdrowia oraz edukacją zdrowotną: Centrum Medyczne w Łąncucie, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Łąncucie. W ramach edukacji zdrowotnej i profilaktyki ochrony zdrowia powiatowe jednostki organizacyjne poruszają problem spożywania napojów energetyzujących. Prowadzone przez Powiat Łącki szkoły ponadpodstawowe i placówki oświatowe zobowiązane są do realizacji programów profilaktycznych. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łąncucie nie pobierała żadnych próbek napojów energetyzujących, których pobór wynikałby bezpośrednio z rocznego planu poboru próbek żywności w ramach kontroli urzędowej i monitoringu, bądź w związku z interwencją strony czy zgłoszonym powiadomieniem alarmowym z systemu RASFF. Zaplanowała ona w najbliższym czasie przeprowadzenie dwóch prelekcji na temat wpływu spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież w placówkach oświatowych na terenie powiatu łąckiego.*

(akta kontroli str. 4-9)

1.3 Na podstawie art. 8 pkt. 4 i 5 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do zadań własnych powiatu w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy pobudzanie działań na rzecz indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności za zdrowie i na rzecz ochrony zdrowia oraz podejmowanie innych działań wynikających z rozpoznanych potrzeb.

Starosta wyjaśnił, że *obejmował swoim patronatem, wspólnie z Dyrektorem Instytutu Technologii Żywności i Żywnienia Uniwersytetu Rzeszowskiego, organizowane od kilku lat w Zespole Szkół Nr 1 im. Janusza Korczaka w Łąncucie dla uczniów z terenu powiatu łąckiego konferencje naukowe zatytułowane Czy wiesz, co jesz? We współpracy z Uniwersytetem Rzeszowskim były organizowane konferencje poświęcone tematyce zdrowej żywności i świadomego planowania posiłków. W części warsztatowej m.in. o szkodliwości napojów zwanych energetykami*

---

⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 1285 ze zm.

przekonywał specjalista. Wskazywał on pozytywne wzorce oraz dawał przykłady co i z jakich komponentów można samemu przygotować w domu tak, by służyło naszemu zdrowiu. W przyszłości we współpracy ze specjalistami w tej branży warto będzie ponownie przygotować temat takiej konferencji poświęcony problematyce szkodliwości spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież. W ramach tych konferencji pojawiały się postulaty, że jedną z najważniejszych ścieżek edukacyjnych współczesnej dydaktyki, powinny być tematy zdrowej żywności oraz świadomego planowania posiłków. Liczny udział uczniów w wykładach i warsztatach, podnoszących świadomość na temat zdrowej żywności lub zagrożeń wynikających ze złych wyborów dietetycznych mógłby być jednym z takich działań profilaktycznych.

Konferencja naukowa pt. *Czy wiesz, co jesz? O zdrowej żywności i nie tylko* odbyła się w dniu 31 stycznia 2019 r., tj. przed okresem objętym kontrolą.

(akta kontroli str. 4-9)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli, nie formułuje uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Rzeszów, 26 czerwca 2023 r.

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor

Wiesław Motyka

Kontroler

Małgorzata Milanowska

Główny specjalista k.p.

/-/

/-/

Kontroler

Robert Szwaigel

Doradca techniczny

/-/